

- Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>)
- Temaer (<https://www.historie-online.dk/temaer-9>)
- (/)
- HistorieLab (<https://www.historie-online.dk/historielab>)
- Arkiv (<https://www.historie-online.dk/arkiv>)
- Bliv medlem (<https://www.historie-online.dk/bliv-medlem>)

🏠 > Biografier, erindringer (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60>)

> Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>) > Anmeldelser (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Sigurd Swane

← Forrige artikel (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/personlighed-og-magt>)

Mest læste artikler

Sigurd Swane

Kategori: Anmeldelser
Visninger: 96

Del artikel: **f**

Lige nu | dag 7 dage 28 dage

(<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php>)

Hvem er Sankt Morten?
(<https://www.historie-online.dk/temaer-9/arstidens-skikke-14-14-14/mortens-aften-30-30/hvem-er-sankt-morten>)

<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/sigurd-swane>

Morten/Martin i andre lande
(<https://www.historie-online.dk/temaer-9/arstidens-skikke-14-14-14/mortens-aften-30-30/morten/martin-i-andre-lande>)

60/sigurd-swane **t**

Jens Jørgen Nielsen: Ukraine i spændingsfeltet.
(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/oesteuropa/jens-joergen-nielsen-ukraine-i-spaendingsfeltet>)

(<https://twitter.com/home?status=> Aktiviteten kan

Hvorfor spiser vi andesteg?
(<https://www.historie-online.dk/temaer-9/arstidens-skikke-14-14-14/mortens-aften-30-30/hvorfor-spiser-vi-andesteg>)

ses på

Flodernes konger
(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/flodernes-konger>)

<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/sigurd-swane>

1960'ernes Danmark
(<https://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/udstillinger-3-3/1960ernes-danmark>)

60/sigurd-swane **in**

TV-tips, uge 45, 2022
(<https://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/tv-tips/tv-tips-uge-45-2022>)

([http://www.linkedin.com/shareArticle?](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/sigurd-swane&title=)

mini=true&url=https://www.historie-

online.dk/boger/anmeldelser-

5-5/biografier-

erindringer-60-

60/sigurd-

swane&title=)

Lise Fogh

Sigurd Swane – Ingen dag uden penselstrøg
Gyldendal. 403 sider. Ill. 349,95 kr.

Af Anders Ellegaard

To af de kunstnere, som bragte modernismen til Danmark, var Sigurd Swane (1879-1973) og Harald Giersing (1881-1927). Efter uddannelse som malere på Kunstakademiet og i Zahrtmanns Skole var de begge i Paris, hvor de så den nyeste retning indenfor malerkunsten, fauvismen, som fulgte efter impressionismen. Blandt de første fauvister var van Gogh og Gauguin; Matisse og Derain fulgte efter. Sigurd Swane var i Paris i tre måneder i 1907, medens Harald Giersing, som kom fra en velstående familie, var der længere. I

Danmark repræsenterede Swane og Giersing fauvismen/ modernismen i perioden 1910-1920. Sigurd Swane holdt fast i fauvismen hele livet, medens Harald Giersing udviklede sig videre fra fauvismen/modernismen til kubismen. Harald Giersing døde allerede som 46-årig.

En biografi er en livsskildring om én person eller flere personer, medens en monografi kan være om en enkelt persons kunstneriske værk. Det er i meget grove træk definitionen på de to genrer: - Denne bog er en biografi, som breder sig ud over mange personers liv og gerninger, men altid med Sigurd Swane i for- eller baggrunden. Han er hovedpersonen i bogen. - I det følgende kaldes han "Swane."

Forfatteren er magister i litteraturvidenskab og har haft adgang til mange af Swanes efterladte ting og sager fra Swane-familien, fra biblioteker, i arkiver og hos private personer. Der er ikke tale om en kunsthistorisk afhandling eller bog om Swanes kunst, men derimod om en litterær biografi om Swanes og hans families liv og levned; men dog også med de kunsthistoriske vinkler og oplysninger, som naturligt flettes ind i Swanes og familiens liv. - Det lyder måske lidt støvet? Det er det ikke!

Swane var først og fremmest maler, men han var også digter, forfatter og oversætter. Bogen er opdelt i kapitler eller afsnit, som behandler forskellige emner. Gennem lang tid kæmpede Swane med at oversætte Baudelaires digt "Les Fleur du mal" (Høvedesblomster) - uden at kunne fransk. Gennem hele livet skrev Swane selv digte, som han blev inspireret til af de steder, hvor han opholdt sig, og de mennesker han mødte.

På Landudstillingen i Århus 1909 mødte Swane maleren Fritz Syberg, som introducerede ham for Fynboerne. Swane tilbragte sommeren på Fynshoved sammen med Sybergfamilien. Swane blev venner med Fynboerne og deltog i etableringen af Faaborg Museum. - I 1910 blev Swane gift med Christine Larsen, som var Johannes Larsens søster. Hun led af depressioner, og parret flyttede til København i 1911. De fik i 1913 en søn, Lars ("Lasse"), men parret blev skilt i 1920. Christine blev selv uddannet som maler, og hun kunne som få kvindelige malere leve af sin kunst. Hun blev efter skilsmislen boende i København og giftede sig aldrig igen. - I 1921 blev Swane gift med Agnete Rechendorff ("Agnete"), som også blev uddannet som maler. De fik tre børn: Gerda (1926), Henrik (1929) og Hanne (1930).

I "De oprørske unge malere" gennemgås nogle af de udstillingsmuligheder, der var i censurerede og uansurerede udstillinger i Danmark og i udlandet; anmeldelser af udstillingerne; kvindelige kunstners muligheder; Grønningens "Indianerhytte," kunstnersammenslutninger og konflikter.

I "Et Jetsindigt ægteskab" fortælles om Swanes ægteskab med Christine og dennes udvikling som kunstner. - I "Gryde Mølle med Agnete og Lasse" fortælles om Swanes ægteskab med Agnete, som var 15 år yngre end ham.

"Swane som kunstdebattør" viser en efterhånden anerkendt kunstner, som markerer sig som kritiker og dygtig ophænger af andre kunstners værker - det gav ofte ballade. Swane blandede sig i mange ting: en revision af Bibelen med kritik af kristendommen og præstestanden; videnskabeligt dyrplageri; fordelene ved vejtræer, frugttræer og vilde blomster; kritik af kubistisk og nonfigurativ kunst; diskussion om hvad kunstnere skal fokusere på: arbejderkunst, social kunst, "almindelige mennesker." Og Swane var begyndt at blive anerkendt som portrætmaler.

I "Harmoni og nye motiver i Hellerup" flyttede Swane og familien først til et hus på Vingårds Allé i Hellerup, men da han ikke følte sig hjemme dér, byggede de et hus på Tranegårdsvej, hvor børnene blev født. Swane malede den "vilde" have, blomsterne og børnene, men ikke "sociale billeder og telefonpæle." Somrene 1928 og 1929 tilbragte familien på Årø. Gerda sagde senere, at det var årsagen til, at familien flyttede til Odsherred. Swane følte, at København kom for tæt på. Hans motiver var i naturen; i de åbne landskaber. Efter at have cyklet rundt i Østjylland, på Fyn og Sjælland fandt Swane stedet i Odsherred, hvor han fandt motiver og bolig

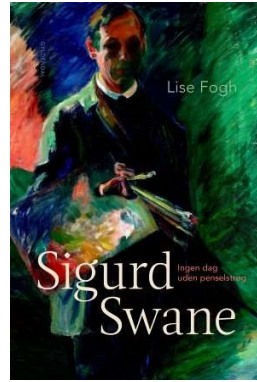
Kapitlet om "Mødet med den europæiske kunsthistorie" handler om Swanes opfattelse af den europæiske kunst og dens forskellige udtryksformer gennem tiden, som han oplevede på rejser i Europa. Hans dagbøger er generelt faglige beskrivelser, og der står for eksempel intet om mødet med andre mennesker eller om måltider. Swanes hovedmotiver var gennem hele livet: landskaber, skove og fri natur. Når han malede huse og byer, var det gamle huse og landsbyer. Byudvikling og industrialisering var nogle af årsagerne til flytningen til Odsherred, hvor han kunne se det skønne i naturen. Som nævnt var Swane også en anerkendt portrætmaler, men Swane var ikke længere avantgarde; han foretrak "Verden af i går."

Man skulle tro, at Sigurd og broderen Leo ville have meget tilfælles. Leo blev født i 1887 som det yngste af seks børn. Efter værnepligten rejste han til Paris. Hjemme igen læste han græsk, tysk og kunsthistorie uden at gå til eksamen. Han blev ansat på Statens Museum for Kunst i 1912, hvor han avancerede til direktør og var ansat indtil 1952. Samme år blev han ansat som direktør på Ordrupgaard, hvor han var indtil 1957. Leo foretrak Harald Giersing, Johannes Larsen og Peter Hansen frem for Sigurd Swane. Bogen beretter om intriger og forviklinger mellem brøderne.

"En vanskelig udsmykningsopgave" fortæller om Swanes udsmykning af Hjortespring Skole i 1928. Skolen skulle udvides og man bestemte, at der skulle males nogle billeder på væggene. Valget faldt på Swane, som dog ikke havde lært at male fresko. Han fandt ud af at han kunne male med oliefarver direkte på væggene. - Da skolen skulle rives ned blev malerierne taget ned, restaureret og oplæbet på plader. De kan nu ses i Foreningshuset Gammelgård i Hjortespring.

"Drømmen om et Paradis for kunsten og familien" fortæller om salget af huset i Hellerup, købet af ejendommen i Plejerup i Odsherred og opførelsen af Malergården. Swanes verden var som en konkylie - afskærmet fra omverdenen og det moderne samfund. Den eneste naturlige tilværelse skulle leves på landet. Malergården blev bygget i 1934, men elektrisk lys blev først indlagt i 1957, for Swane kunne godt lide det bløde lys fra petroleumslamper. I det hele taget forekommer Swane som en noget verdensfjern kunstner, som lod Agnete om at styre hele menageriet. Hun blev landhusholder med ansvar for hele bedriften med 16-17 mennesker på kost hver dag. Køkkenhave, have, frugthave, marker, husdyr, børn (hjemmeundervisning) og alt muligt andet var hendes domæne og ansvar. Agnete måtte lade kunsten ligge, indtil Swane i 1949 bortforpagtede jorden til et par, som fik en lejlighed i én af længerne. - Swane havde et yndlingsmotiv: høstede marker med høstakke, som han malede mange gange; men landmand var han næppe.

I "Det rummelige og gæstfrie kunstnerhjem" kom digteren Valdemar Rørdam på besøg på Swanes fødselsdag d. 16. juni 1939. Rørdam var midt i en skilsmisse, og det endte med, at han blev betalende pensionær på Malergården. Rørdam blev efterhånden nærmest et skattet familiemedlem og Agnete og Rørdam blev nære venner. Rørdam beundrede Hitler for hans kamp mod kommunismen, men han var dybt national og ikke nazist eller landsforræder. Efterhånden indså Rørdam Hitlers fejl, men da var det for sent. Rørdam blev anset for at være nazist - især af en sensationslysten presse - og arresteret og dømt. Selv om han blev rehabiliteret, hang anklagerne alligevel ved hos mange mennesker. - Der var mange gæster på Malergården. Det var ofte malere eller forfattere som for eksempel Martin A. Hansen og Thit Jensen. Når der var gæster, sad de ofte model til et portræt af Swane. Gæster var Agnetes område for Swane røg og drak ikke, han gad ikke sladder, og han var vegetar. Swane isolerede sig kunstnerisk, socialt og geografisk - hans fokus var at male.

Sigurd Swane havde en "hemmelig muse." Hun var nu ikke så hemmelig, at det gjorde noget. Både Agnete og børnene kendte hende. Swane mødte Laura Maria Thora Rosendahl (Thora) i 1895 som 16-årig gymnasieelev. De mødtes først igen 47 år senere. Thora var rejst til England og Java. Hun blev gift med en hollænder og fik børn. Fra en fælles bekendt fik Swane Thoras adresse i Holland, og han tog kontakt til hende. Bekendtskabet blev genoptaget med gensidige besøg og en livslang korrespondance. Thora besøgte Malergården og lærte Agnete og børnene at kende. Thora blev boende i Holland og døde i 1972.

"En kunstnerisk fiasko og krise på krise" er titlen på det næste kapitel. Swane blev i 1945 valgt til at male et gruppeportræt af bestyrelsen i Thrige-fonden. Der var meget i vejen: lokalet var for lille, opvarmningen var for dårlig, medlemmerne var der sjældent samtidig og ofte kun i kort tid, farverne på tøj og bordet og stolene var forkerte. Da maleriet blev udstillet på Grønningen i 1947 var anmelderne enige om én ting: det var en fiasko. Swane blev ved med at male det om i eget atelier. Der kom blandt andet landkort på bagvæggen i billedet. Maleriet blev bedre, men Swane blev aldrig helt tilfreds. Han fik et fysisk og psykisk sammenbrud på grund af flere problemer: Valdemar Rørdam-sagen, nedrakningen af Thrige-maleriet og Henriks sygdom (børnelammelse, meningitis, eller poliø?). Efter et stykke tid forsvandt Henriks symptomer og han flyttede hjem på Malergården. - Swane blev af lægen rådet til at rejse med Henrik sydpå i varmen. Swane rejste med Agnete og Henrik til Spanien og Portugal, hvor de opholdt sig i fem uger. Da Henrik blev syg (maven), rejste han og Agnete hjem til Malergården. Her var Valdemar Rørdam blevet svag, og Agnete passede ham. Swane rejste alene til De Kanariske Øer, hvor han fandt nye motiver. Da han og Agnete frygtede 3. Verdenskrig, undersøgte Swane muligheden for, at han og Agnete skulle flytte til Tenerife eller et andet land. Da Agnete selv blev syg, rejste Swane i 1948 hjem via London og Harleem. På Malergården fandt Swane ikke ro. Der var ingen motiver, der var problemer med skatter og regnskaber, det var vinter og der var ingen opvarmning. Løsningen på problemerne blev gjort ved bortforpagtning af jorden. I efteråret 1948 var krisen drevet over. Agnete og Swane udstillede sammen i kunstforeningen. Hendes akvareller fra Portugal og hans malerier fra Portugal og De Kanariske Øer blev rost af anmelderne. Swane begyndte igen at male sekportrætter, og andre billeder blev gjort færdige. Krisen var overstået - Swane var blevet 69 år.

"På rejse med staffeli og malerkasse" er titlen på det næste kapitel, som nok er det sjoveste og mest positive af alle kapitlerne i bogen. Efter bortforpagtningen af jorden til Malergården var Agnete og Swane frigjorte til at rejse sydpå, når det blev koldt i Danmark, og man ikke kunne male udendørs. Udlandsrejserne begyndte i 1947 med rekonvalescensrejsen med Henrik, men de tog fart efter bortforpagtningen af jorden til Malergården i 1949, som betød at Agnete blev frigjort fra arbejdet som landhushjælp. I bogen beskrives parrets og børnenes mange rejser sydpå til Spanien og især Portugal, hvor de søgte væk fra de store byer og til landsbyer, som endnu ikke var blevet "moderne," og hvor Swane kunne finde motiver. I landsbyerne mødte de lokalbefolkningen og blev venner med flere af dem. Hovedmotiverne til skavaller og malerier fandt familien dog mest i højlandet uden for lands lov og ret. I starten rejste familien med skib, tog og rutebiler. Agnetes omfattende og morsomme pakkelister er med i bogen. Agnetes fars gave, chassiset til en Bedford lastbil model 52, betød en stor ændring i rejsen derned og i muligheden for længerevarende ophold på den øde højslette. Agnete, som egentlig havde ønske om at blive arkitekt, tegnede og fik en lokal tømrer i Danmark til at bygge et træhus på ladet af lastbilen. Træhuset var indrettet med skabe og skuffer under huset til lærreder, staffeller og blindrammer, medens selve huset blev indrettet med skabe, reoler, vindueskarme til potteplanter samt fire sengepladser. Huset blev senere forlænget og indrettet med et separat værelse. På fotografier af husvognen ses også et telt. Husvognen blev kaldt Casambu, idet casa betyder hus, og ambulante betyder omreisende. For Swane betød Casambu, at han havde familien omkring sig, og at han kunne få skiftende motiver. Agnete begyndte atter at male akvareller. Igesom hun skrev rejsebrev, som blev trykt i danske aviser. - Familien deltog i forskellige udstillinger, som blev rost af anmelderne. Rejserne varede fra 1947 til 1967 og betød tyve års fornyet malertid for Swane med nye motiver og nyt lys. Swane var i 1967 blevet 88 år. - Agnetes mor, Valborg, flyttede i 1959 til Malergården. - Gerda, som var blevet katolik, prøvede i 1964 at leve et år i et Karmeliterkloster, men blev rådet til ikke at indtræde endeligt i klosterlivet.

"Kunsttyveri i familien" er et sørgeligt kapitel i Swanernes liv. Medens rejserne stod på, opholdt Henrik sig en del i Danmark. Efter i 1954 at have solgt et par billeder fra Lejligheden i Gothersgade begyndte han at stjæle malerier fra et ildfast rum på Malergården. Han havde fundet Swanes nøgle til rummet og fået den kopieret. Henrik stjal ca. 300 malerier og solgte dem til kunsthandlere i København og Århus. Familien blev undervejs klar over tyverierne, men af familiehensyn og efter Henriks løfter om at holde op, undlod man at anmelde tyverierne. Da tyverierne fortsatte og af hensyn til vindikationsretten (kræve stjålne hærlervarer tilbage til ejermanden) blev Henrik meldt til politiet i 1968. Han blev idømt tre års fængsel. Retssagerne sluttede først i 1975, idet kunsthandlerne mente at have handlet i god tro. Tyverierne fik begrænset vindikationsretten, idet der kan være tale om passivitet fra den bestjålne side. - Hele sagen omtales i kapitlet.

Sigurd Swane var "Maler til det sidste." I 1967 flyttede Swane til Lejligheden i Gothersgade. Han fandt nu motiver i Botanisk Have og på Malergården. De sidste malerier er blomsterbilleder, som er malet i 1972. Sigurd Swane døde 9. april 1973.

De to sidste kapitler handler om "Familien Swane," som er levnedsbeskrivelser om Swanes hustruer og børn og om "Sådan løb det rundt økonomisk," som drejer sig om familiens indtægter og udgifter. Agnete, som stod for økonomien, sagde i et interview, at "Fattige var vi ikke, men vi manglede somme tider penge." og at de største udgifter under rejserne var benzin og korrespondance "Vi er en skrivende familie." - Casambu blev sidst i 1980'erne solgt til Grev Ahlefeldt på Egeskov Slot, hvor den er udstillet.

Bogen har en del illustrationer, som er gengivelse af malerier, som relaterer sig til teksten, og nogle fotografier af omtalte personer og af Casambu. - De sidste afsnit er dels om Sigurd Swanes mange udstillinger og dels et noteapparat.

Det er en underholdende og emneopdelt biografi om en anerkendt, dansk maler, Sigurd Swane, og om hans malende familie.

[Historie-online.dk, den 9. november 2022]

← Forrige artikel (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/personlighed-og-magt>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

DJÆVLENS DAGBOG

FOTO PÅ VEJ

HEINZ I HITLERS LUFTWAFFE

<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/djaevlens-dagbog> (<https://www.historie-online.dk/boger/lage-skou-hansen-et-forfatterskab>)

(<https://www.historie-online.dk/boger/heinz-i-hitlers-luftwaffe>)